

Obraćanje visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU Valentina Inzka na konferenciji o ustavnom poretku Bosne i Hercegovine: njegova funkcionalnost i evropska perspektiva u organizaciji Konrad Adenauer Stiftunga

Normalna poštena vlast

Dame i gospodo, vaše ekscelencije,

Posebno mi je zadovoljstvo što mogu učestvovati na ovoj konferenciji, jer je jasno da je tema – ustavna reforma – od ogromnog značaja za građane Bosne i Hercegovine.

Veliki izazov predstavlja činjenica da proces pregovaranja ustavne reforme – i suštinska pitanja uključena u isto – nisu široko shvaćena i iz tog razloga mogu se lako pretvoriti u politički 'fudbal'. Ovo je opasna mogućnost u izbornoj godini, zbog čega se današnja konferencija dešava u pravom trenutku i

zbog čega može dati veoma koristan doprinos.

Daytonski mirovni sporazum je Bosni i Hercegovini osigurao dvoentitetsku strukturu koja je istovremeno osigurala mir i ograničila kapacitete vlasti.

Osiguranje mira: to je dobro.

Ograničavanje kapaciteta vlasti: to je očigledno loše.

Daytonski mirovni sporazum je uspostavio zaštitne mjere za konstitutivne narode i entitete, ali mnoge od ovih zaštitnih mjera su u praksi provođene na račun dobre vladavine.

Iako ustavna reforma nije formalno vezana za nastavak prisustva međunarodne zajednice, postoje naravno praktične implikacije – zbog toga što bi ustavna reforma mogla razriješiti probleme koji su bili razlog zbog kojeg je OHR-u prvenstveno dodijeljen njegov izvršni mandat.

Ustavna reforma mora eliminirati mehanizme opstrukcija, koje predstavljaju izvor nestabilnosti.

Ovo je minimalni uslov, ali nije *jedini* uslov, jer da bi ostvarila pomak na putu integracije u EU te napredak ka efikasnom upravljanju i prosperitetu, Bosni i Hercegovini potrebna je ustavna reforma koja će osigurati funkcionalnu vlast. To uključuje efikasne institucije sa odgovarajućim izvršnim ovlaštenjima, organizirane na racionalan i ekonomičan način. Uz to, Bosni i Hercegovini je potrebna ustavna reforma koja osigurava bolje poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Logično, ova reforma bi trebala težiti da zadovolji madridske i kopenhagenske kriterije za pristupanje EU, tako što će, između ostalog, omogućiti stabilne institucije koje mogu garantirati demokratiju, vladavinu zakona i ljudska prava.

Ali, jednako je značajna i činjenica da će ovakva reforma zadovoljiti kriterije većine građana BiH, jer će stvoriti

uslove za normalno i pošteno upravljanje.

A normalna i poštena vlast će osigurati usvajanje i implementaciju zakona koje Bosna i Hercegovina mora donijeti kako bi postala članica EU.

Naravno, moramo osigurati da ustavna struktura zadrži efikasne zaštitne mehanizme koji štite interese brojnih zajednica u Bosni i Hercegovini što bi istovremeno trebalo uspostaviti odgovarajući balans sa garancijom pojedinačnih prava građana.

To se može ostvariti.

Ali suštinska pokretačka snaga ustavne reforme mora biti nastojanje da se vlada učini efikasnijom kako bismo se vratili na put euroatlantskih integracija i zaustavili ekonomski pad koji je uzrokovao tako široko rasprostranjenu bijedu.

Nedavna studija koju je proveo Konrad Adenauer Stiftung otkrila je da je između 1997. godine i 2007. godine od 260 prijedloga zakona otprilike 60 posto odbačeno kao rezultat entitetskog glasanja.

Time se ne štite prava građana.

Time se sprječava da građani uživaju dobrobiti funkcionalnih vlasti.

Ove blokade su imale negativan uticaj na značajne zakone od kojih su neki potrebni za pristupanje EU. U istom periodu, visoki predstavnik je 92 puta morao da donese zakone na državnom nivou.

Evropska komisija je u svom Izvještaju o napretku Bosne i Hercegovina iz 2009. godine konstatirala da postojeća ustavna struktura, sa odredbama poput entitetskog glasanja i složenim pravilima po pitanju kvoruma, «nudi suviše mnogo mogućnosti za politički opstrukcionizam». Komisija je jasno rekla da «problem blokada uzrokovan pravilima o entitetskom glasanju treba biti riješen te da je neophodna strožija definicija

vitalnog nacionalnog interesa u Ustavu».

Pitanje nefunkcionalnih vlasti nije isključivo stvar entitetskog veta – finansije Vlade u Federaciji su u rasulu jer je ona organizirana tako da je izvršnim tijelima skoro nemoguće da se odupru zahtjevima dobro organiziranih interesnih grupa.

OHR neće riješiti ovaj suštinski problem na bilo kom nivou vlasti. Međunarodna zajednica neće riješiti taj problem.

Ovaj problem mogu riješiti samo politički lideri Bosne i Hercegovine.

Očito je da oni do sada nisu uspjeli da iznađu rješenja.

To i ne treba biti iznenađenje. Nalazimo se u situaciji «kokoš ili jaje», zato jer je trenutni raspored stranaka direktan rezultat političkog sistema stvorenog tako da održi trenutni raspored stranaka.

U tom smislu, pozitivno je da su Vijeće ministara i Parlamentarna skupština preduzeli neke početne mjere, posebno u osvrtanju na nedavnu presudu Evropskog suda za ljudska prava u slučaju Sejdić-Finci. To je mali korak, ali može pokazati da politički establišment shvata da *status quo* više jednostavno nije održiv.

Politički lideri i organi vlasti u Bosni i Hercegovini sada ozbiljno moraju rješavati pitanje funkcionalnosti države i garantirati potpuno poštivanje ljudskih prava.

Međunarodna zajednica neće riješiti problem, ali je apsolutno opredijeljena u namjeri da pomogne u pronalaženju rješenja. Sarađivat ćemo, svim snagama, sa svakom strankom koja se odluči da na konstruktivan, sveobuhvatan, kreativan i nepokolebljiv način riješi ovaj suštinski izazov s kojim se suočava Bosna i Hercegovina.

Evropska unija je opredijeljena da pruži tehničku podršku i

politički savjet i, dozvolite mi da to jasno kažem, iako međunarodna zajednica neće riješiti problem, međunarodna zajednica neće dozvoliti bilo kakvo poništavanje reformi provedenih u proteklih 15 godina niti će dozvoliti dovođenje u pitanje suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

Dakle, parametri u okviru kojih se ove aktivnosti odvijaju su jasni. Ustavna reforma mora biti fokusirana na kreiranje vlasti koja je sposobna da upravlja na pravedan, pošten i efikasan način.

Spekulacije o stvaranju novih i dubljih podjela u ovom društvu su jednostavno gubljenje vremena i odvlačenje pažnje od zadatka koji očajnički čeka na hitno rješavanje, a to je poboljšanje ekonomske situacije i vraćanje Bosne i Hercegovine na put euroatlantskih integracija.

Hvala.